

TÜRK CEZA HUKUKUNDA VE VERGİ CEZA HUKUKUNDA TEKERRÜR

(Afyonkarahisar Örneği)¹

*Prof. Dr. Hasan Hüseyin BAYRAKLI**

*Arş. Grv. Ahmet BOZDAĞ***

ÖZET

Tekerrür, bir kez ceza mahkûmiyetine uğradıktan sonra tekrar suç işleyen inatçı suçluların ıslah edilmesine yönelik bir suç politikası aracıdır. Bu çalışmada tekerrür kurumunun kavramsal incelemesi, tarihi gelişimi ve teorik temelleri açıklanmıştır. Türk Ceza Hukuku'nda ve Vergi Ceza Hukuku'nda tekerrürün düzenleniş şekli, şartları, kapsamı ve sonuçları incelenmiştir. Afyon E Tipi Cezaevinde bulunan tekerrüre düşen mahkûmlarla, bunların suç profilini tespit etmeye yönelik bir anket çalışması yapılmıştır. Yapılan araştırmada, tekerrüre düşmüş mahkûmların tekerrüre düşmesinde, işsizlik ve ekonomik nedenlerin, yaş küçüklüğünün, arkadaşlık ortamının, eğitim seviyesinin düşüklüğü gibi nedenlerin önemli rol oynadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, vergisel kabahatlerde tekerrüre düşen vergi mükelleflerini ve tekerrüre düşme nedenlerini tespit etmeye yönelik olarak Afyonkarahisar'daki vergi mükellefleri üzerinde bir anket çalışması

¹ Bu makale, "Türk Ceza Hukukunda ve Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür (Afyonkarahisar Örneği)" adlı yüksek lisans tezimizi tanıtmak amacıyla tez esas alınarak hazırlanmıştır. Makalenin yayımlanacağı derginin sayfa sınırlaması getirmesi nedeniyle, tekerrür konusunda doktrinde tartışmalı olan konular ve bu konulardaki farklı görüşlere ayrıntılı yer verilememiştir. Bu konularda ayrıntılı bilgi için adı geçen tezimize başvurulabilir.

* Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü Mali Hukuk Anabilim Dalı, e-mail: bayrakli@aku.edu.tr.

** Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü Mali Hukuk Anabilim Dalı, meccani@mynet.com.

yapılmıştır. Bu çalışmada denetim geçiren mükelleflerin büyük bir çoğunluğunun tekerrüre düştüğü görülmüştür.

ABSTRACT

The recidivism is a crime policy instrument that aims to rehabilitate stubborn prisoners who offend again after their first sentence. This study elaborates the definition of recidivism and explains its historical progress and theoretical basis. The regulation, conditions, scope and consequences of recidivism are investigated in the Turkish criminal law and tax criminal law. A questionnaire is conducted on recidivist prisoners for investigating their individual characteristics in Afyonkarahisar type prison. The findings show the following factors, unemployment, low income, friendship group, education level and age have an effect on recidivism. In addition this study couries at a survey among the taxpayers in Afyonkarahisar to identify these who have faced with recidivism for their tax faults and to determine the reasons behind it. It finds that most of the taxpayers who have already been inspeted faced with recidivism.

GİRİŞ

Toplumda huzur ve güvenin sağlanması, suç işlenmesinin önlenmesi, adalet duygusunun yerleşmesinin sağlanması ve suçluların ıslah edilerek tekrar topluma kazandırılması, suç ve ceza politikasının en önemli amaçlarıdır. Bu amaçların gerçekleştirilmesi için suç işleyen kişilere çeşitli yaptırımlar uygulanmaktadır. Ancak, her insan aynı karakterde olmadığı gibi her suçlu da aynı kişilik yapısına sahip değildir. Bazı suçlular, işlemiş oldukları suçun cezasını çektikten sonra ıslah olmakta ve bir daha suç işlememek için gayret içine girmektedir; bazı suçlular, verilen cezayla ıslah olmamakta, yeni suçlar işlemeye devam etmektedir. İşte böyle suçlular için öngörülmüş olan ve normal cezalarla ıslah olmayan suçlularla mücadele etmek için ceza hukukunda farklı suç politikası araçları geliştirilmiştir. Bu suç politikası araçlarından biri de tekerrür kurumudur.

Özel bir suç politikası aracı olan tekerrür, bir defa suç işledikten ve bu suçtan dolayı cezası kesinleştikten sonra, kanunun belirttiği sürelerde tekrar suç işlenmesi durumudur. İşte tekerrür kurumu, tekerrüre düşen suçlulara, ilk defa suç işleyen suçlulara uygulanan yaptırım ve infaz politikasından farklı bir yaptırım ve infaz politikasının uygulanmasını düzenleyen bir kurumdur.

Çalışmanın amacı, tekerrüre düşen suçluların ıslahı için büyük bir öneme sahip olan tekerrür kurumunun, Türk ceza hukukunda ve vergi ceza hukukunda nasıl düzenlendiğinin, bu konudaki aksaklık ve eksikliklerin ve tekerrüre etki eden nedenlerin neler olduğunun tespit edilerek yasa koyucuya tekerrürle etkin mücadele edilebilmesi için yol göstermektir.

I- TEKERRÜR KAVRAMI VE BENZER KAVRAMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

A) TEKERRÜR KAVRAMI

Arapça “kerrere” kökünden türetilmiş bir isim olan “tekerrür”; “bir daha olma, bir daha vuku bulma, tekrarlanma” anlamına gelmektedir². Bir ceza hukuku kavramı olarak ise, tekerrürün tanımı üzerinde bir ittifak sağlanamamıştır.

Tekerrürün ortak bir tanımının olmamasının nedeni, benimsenen tekerrür sistemlerinin birbirinden farklı olmasıdır³. Cezanın yetersizliği teorisini benimseyerek gerçek tekerrür sistemini kabul eden yazarlar, tekerrürün tanımını kesinleşen ilk suçun cezasının mutlaka infaz edilmiş olması gerektiği üzerine inşa ederken; kusurluluğun ağırlığı teorisini benimseyerek varsayılan (mefruz) tekerrür sistemini kabul eden yazarlar ise, tekerrürün tanımını ilk suçun cezasının kesinleşmesinin yeterli olacağı tezi üzerine inşa etmektedirler. Bu nedenle, tekerrür kurumunun esasını açıklayan sistemlerin tekerrürün tanımı üzerinde belirleyici olduğu ve yapılan tanımların benimsenen sisteme göre değiştiği söylenebilir⁴.

² Ahmet GÖKCEN, “*Türk Ceza Hukuku’nda Tekerrür*”, Kamu Hukuku Arşivi Dergisi, Eylül 2003, s.129.

³ Uğur GÖKKOYUN, “*Teori ve Uygulamada Tekerrür*”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1996, s. 3.

⁴ İlhan ÜZÜLMEZ, “*Türk Hukukunda Tekerrür*”, (Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1997, s. 4.

Hukukumuzda ise, tekerrür kavramı için yapılan tanımlamalar benimsenen tekerrür sistemine göre, 765 sayılı yasanın yürürlükte olduğu dönem ile 5237 sayılı yasanın yürürlükte olduğu dönemde birbirinden farklılık arz etmektedir.

5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte ülkemizde tekerrür için yapılan tanımlar da değişmiştir. 5237 sayılı TCK'nın tekerrüre ilişkin hükmünden hareketle genel olarak doktrinde⁵ tekerrür için şu tanım kabul edilmektedir. *Tekerrür, daha önce işlemiş olduğu bir suçtan dolayı cezaya hükmedilen ve cezası kesinleştikten sonra kanunun belirtmiş olduğu süreler içinde tekerrüre esas olacak yeni bir suç işleyen kişinin durumudur.*

Tekerrür, ne tekerrüre esas alınan ilk suçun ne de işlenen ikinci suçun niteliğinden kaynaklanmadığı gibi, ikinci suçun nitelikli hali de değildir⁶. Tekerrürün ilk suçun veya ikinci suçun niteliği üzerinde de bir etkisi yoktur. Tekerrür, suçtan ziyade suçlunun kişiliği ile ilgili olan bir husustur.

B) TEKERRÜR KAVRAMININ BENZER KAVRAMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

Tekerrür kurumu, gerek şartları gerek amaçları gerekse de sonuçları itibariyle diğer bazı suç politikası araçlarına benzemektedir. TCK'nın tekerrürü düzenleyen 58. maddesi, "Tekerrür ve Özel Tehlikeli Haller" başlığını taşımaktadır. Yasa koyucu bu düzenlenmeyle, tekerrür dışında fakat tekerrüre benzeyen tehlikeli halleri⁷ de düzenlemiştir. TCK'nın 58'inci maddesinde tehlikeli hal

⁵ Hasan Hüseyin BAYRAKLI, "Vergi Ceza Hukuku", Yeniden Yazılmış B. 3, Külcüoğlu Kültür Merkezi Yayınları, Afyonkarahisar, 2006, s. 159; Yusuf KARAKOÇ, "Genel Vergi Hukuku", B. 4, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 497; Mehmet Emin ARTUK, Ahmet GÖKCEN, Ahmet Caner YENİDÜNYA, "Ceza Hukuku Genel Hükümler", Gözden Geçirilmiş B. 3, Turhan Kitapevi, Ankara, 2007, s. 1030; Nur CENTEL, Hamide ZAFER, Özlem ÇAKMUT, "Türk Ceza Hukukuna Giriş", B. 4, Beta Yayınları, İstanbul, Ekim 2006, s. 603; Engin AKIN, "Yeni Ceza Sistemine Göre Suçta Tekerrür", Yaklaşım Dergisi, S. 159, Mart 2006, s. 1; Ali PARLAR– Muzaffer HATİPOĞLU, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun Yorumu", C.I, Ankara, 2007, s. 524.

⁶ ARTUK, GÖKCEN, YENİDÜNYA, 2007, s. 1036.

⁷ Tehlikeli hal, kişinin suç işlemeyen önce suç işleme konusundaki tehlikeli hal ve kişinin bir defa suç işledikten sonra tekrar suç işleme konusunda göstermiş olduğu tehlikeli hal olarak ikiye ayrılır. Yürürlükteki Ceza Kanunumuzda düzenlenmiş olan tehlikeli hal, kişinin bir defa suç işledikten sonra tekrar suç işleme konusunda göstermiş olduğu tehlikeli haldir; ARTUK, GÖKCEN, YENİDÜNYA, 2007, s. 1038.

olarak tekerrürün yanında “itiyad”, “suçun meslek edinilmesi” ve “örgütlü suçluluk” sayılmıştır. Aynı şekilde Ceza Kanunumuz, tekerrür dışındaki tehlike halleri bakımında da tekerrüre ilişkin hükümlerin uygulanacağını belirtmiştir.

İtiyadî Suç ve Tekerrür; Hukuki bir kavram olarak mevzuatlarda yer alması düşüncesi pozitivist okula dayandırılan⁸ itiyad, sözlükte “alışkanlık; alışma” anlamlarına gelmektedir⁹. 5237 sayılı TCK’da itiyadî suçlu, şöyle tanımlanmıştır; “İtiyadî suçlu, kasıtlı bir suçun temel şeklini ya da daha ağır veya daha hafif ceza gerektiren şekillerini bir yıl içinde ve farklı zamanlarda ikiden fazla sayıda işleyen kişidir”(6.md/1-h)¹⁰. İki kavram karşılaştırıldığında itiyatta, tekerrüre göre suç işleme konusunda daha yoğun bir kusurluluk bulunmaktadır. Tekerrüre düşen kişi, tesadüfî suçlu olabilirken, subjektif ölçütün kabulüyle itiyadî suçlu tesadüfî suçlu olamaz.

⁸ Ümit KOCASAKAL, “Ceza Hukukunda “İtiyad”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1994, s.11.

⁹ Ejder YILMAZ, “Hukuk Sözlüğü”, Yetkin Hukuk Yayınları B. 7, Ankara 2002, s. 598.

¹⁰ İtalyan Ceza Kanunu’nda itiyadî suçlu şöyle tanımlanmıştır; İtiyadî suçlu, on sene içinde ve farklı zamanlarda, fakat aynı mahiyette olan ve taksirli olmayan üç cürüm işleyen ve toplam olarak beş seneden aşağı olmayan hapis cezasına mahkûm olan kimse, son cürümden itibaren on sene içinde aynı mahiyette ve taksirli olmayan bir cürümden dolayı diğer bir mahkûmiyete daha düşer olan kimsedir (md.102). Gain Domenico PISAPIA, “İtalyan Ceza Hukuku Müesseseleri” (Çev. Atıf Aygüç), Padova 1965, Adalet Bakanlığı Yayınları, Seri no: 10, Ankara, 1971, s. 215.

Suçu Meslek Edinme ve Tekerrür; TCK'da¹¹ düzenlenen ve tekerrüre benzeyen bir diğer kavram da suç işlemeyi meslek edinen kişidir. Suçu meslek edinen kişi; “*Kısmen de olsa geçimini suçtan elde ettiği kazançla sağlamaya alışmış kişidir*” (TCK md. 6/1-i).

Tanımdan da anlaşılacağı gibi suçlu meslek edinme, itiyadi suçluluğu ve tekerrürü aşan bir durumdur. Suçu meslek edinen kişi, rastlantılar sonucu veya psiko – sosyal bozukluklar nedeniyle suç işleyen bir kişi değildir. Suçu meslek edinen kişi, başka gelirleri olsa da suç işlemeyi bir geçim yolu olarak gören, suç işlemek adeta hayatının bir parçası haline gelmiş¹² ve suç işleme konusunda uzmanlaşmış kişidir¹³.

Örgütlü Suç ve Tekerrür; Örgüt mensubu kişi; “bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişidir” (TCK md. 6/1-j). Örgüt mensubu kişiyi, tekerrür ve diğer kurumlardan ayıran en önemli özellik, tekerrür, itiyadi suçlu ve suçlu meslek edinmiş kişinin mutlaka birden fazla suç işlemesi gerekirken, örgüt mensubu kişinin bir suç örgütünü kurması, yönetmesi, örgüte katılması veya örgüt adına tek bir suç işlemesi dahi yeterli olarak kabul edilmesidir.

II- TEKERRÜRÜN NEDENLERİ VE TÜRLERİ

A) TEKERRÜRÜN NEDENLERİ

Nasıl bir hastayı tedavi edebilmek için hastalığın türünü ve bu hastalığın nedenlerini tespit etmek gerekiyorsa; işte suç ve suçlularla etkin bir şekilde mücadele etmek için de tekerrüre sebep olan nedenlerin iyi bilinmesi gerekmektedir.

¹¹ İtalyan Ceza Kanununun 105 inci maddesi: “İtiyadi suçlu olabilmek için gerekli olan koşulları taşıyan kimse, diğer bir suçtan dolayı mahkûm olur ve işlenen suçların niteliklerine, suçlunun ahlak ve yaşayış biçimine ve 133. maddenin ilk kısmında gösterilen diğer hallere nazaran kısmen dahi olsa suçtan temin ettiği para ile geçinmeyi alışkanlık haline getirdiği anlaşılırsa mesleki suçlu (profesyonel suçlu) kabul edilir” hükmündedir. Akt; Ozan Ercan TAŞKIN, “*Tekerrür*”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002, s. 150.

¹² ÜZÜLMEZ, “*Tekerrür*” (Tez), s. 10.

¹³ PARLAR, HATİPOĞLU, s. 525.

Genelde suç işlenmesinin özeldir ise, tekerrürün birçok sebebi bulunmaktadır¹⁴. Afyon E Tipi Kapalı Cezaevinde yaptığımız anket çalışmasında elde ettiğimiz veriler de, kişilerin çok sayıda suç işlemesi ve tekerrüre düşmesi üzerinde küçük yaşta suç işlemeye başlanılmasının, aile içi şiddetin yaşandığı ailelerde yetişmenin, alkol ve uyuşturucu madde kullanmanın, suç işlemiş kişilerle arkadaşlık yapmanın, işsizliğin ve ekonomik yetersizliklerin, eğitim seviyesinin düşüklüğünün, yasal düzenlemelerin suçluları ıslah etmeye yetmemesi gibi nedenlerin önemli derecede etkili olduğu tespit edilmiştir.

B) TÜRLERİ

Doktrinde tekerrürün şartları bakımından sistemler olarak da adlandırılan tekerrür türleri; “gerçek tekerrür – varsayılan (mefruz) tekerrür, genel tekerrür – özel tekerrür, süreli tekerrür – süresiz tekerrür, milli tekerrür – milletlerarası tekerrür ve mecburi tekerrür – ihtiyari tekerrür olarak beş temel türden oluşmaktadır¹⁵.

Gerçek Tekerrür – Varsayılan Tekerrür; Tekerrür hükümlerinin uygulanması için yani suçlunun tekerrüre düşen kişi sayılabilmesi için, önceki mahkûmiyetin tamamen infaz edildikten sonra ikinci suçun işlenmiş olmasını gerekli gören sisteme, gerçek tekerrür sistemi; ikinci suç için önceki mahkûmiyetin sadece kesinleşmesini yeterli kabul eden sisteme ise, varsayılan (mefruz) tekerrür sistemi denir¹⁶.

Genel Tekerrür – Özel Tekerrür; Tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için, önceki mahkûmiyete konu olan suçla sonraki suç arasında bir ayniyet aranıyorsa özel tekerrür; buna karşılık iki suç arasında ayniyet aranmıyorsa genel tekerrürün varlığından söz edilir¹⁷.

Süreli Tekerrür – Süresiz Tekerrür; Failin, birinci mahkûmiyete karar verildikten veya ilk mahkûmiyet infaz edildikten sonra belirli bir süre içinde ikinci suçu işlemesi halinde tekerrür hükümlerine

¹⁴ Harry WILLBACK, “What Constitutes Recidivism”, Journal of Criminal Law and Criminology, Vol. 33, No. 1, May – Jun 1942, s. 32.

¹⁵ GÖKCEN, s. 132; ÜZÜLMEZ, “Tekerrür” (Tez), s. 14; Sulhi DÖNMEZER, Sahir ERMAN, “Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Hükümler”, C. III, B. 12, Beta Yayınları, Ekim 1997, s. 129-136.

¹⁶ GÖKKOYUN, s. 15; DÖNMEZER, ERMAN, s. 129.

¹⁷ CENTEL, ZAFER, ÇAKMUT; s. 606; GÖKKOYUN, s. 16; ÜZÜLMEZ, Tekerrür (Tez), s. 16.

rinin uygulanmasını kabul eden sisteme ‘sürelî tekerrür’; buna karşın, ilk mahkûmiyet kararından itibaren ne kadar süre geçerse geçsin ikinci suçun işlenmesi halinde tekerrür hükümlerinin uygulanmasını kabul eden sisteme ise, ‘süresiz tekerrür’ sistemi denir¹⁸.

Millî Tekerrür – Milletlerarası Tekerrür; Millî tekerrür sisteminde, tekerrüre esas olan mahkûmiyet ancak, millî mahkemelerce verilen mahkûmiyet olabilir. Yabancı mahkemelerce verilen mahkûmiyetler tekerrüre esas alınmaz.¹⁹ Milletlerarası tekerrür sistemi ise, yabancı bir ülke mahkemesinde verilen mahkûmiyet hükmünün başka bir ülkede tekerrüre esas alınmasını ifade eder²⁰.

Zorunlu Tekerrür – İhtiyari Tekerrür; Tekerrürün şartlarının gerçekleşmesi durumunda tekerrür için öngörülen sonuçların uygulanması zorunlu tutulmuş ise zorunlu tekerrür sisteminden; kanunun tekerrür için öngördüğü şartlar gerçekleşmesine rağmen hâkime tekerrür hükümlerini uygulayıp uygulamama konusunda takdir yetkisi veren sistemin kabulü durumunda ise ihtiyari tekerrür sisteminden bahsedilir²¹.

IV-TÜRK CEZA HUKUKUNDA TEKERRÜR

A) KURUMUN DÜZENLENİŞİ

Tekerrür, 5237 sayılı TCK’nın Birinci Kitabı’nın “Yaptırımlar” başlıklı üçüncü kısım ikinci bölümündeki “Güvenlik Tedbirleri” arasında yer alan “Suçta Tekerrür ve Özel Tehlikeli Suçlular” başlıklı 58. maddesinde düzenlenmiştir.

“Önceden işlenen suçtan dolayı verilen hüküm kesinleştikten sonra yeni bir suçun işlenmesi hâlinde, tekerrür hükümleri uygulanır. Bunun için cezanın infaz edilmiş olması gerekmez. Tekerrür hükümleri, önceden işlenen suçtan dolayı; a) Beş yıldan fazla süreyle hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren beş yıl, b) Beş yıl veya daha az süreli hapis ya da adli para cezasına mahkûmiyet hâlinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren üç

¹⁸ ARTUK, GÖKCEN, YENİDÜNYA, 2007, s. 1037; DÖNMEZER, ERMAN, s. 134; GÖKKOYUN, s. 18; CENTEL, ZAFER, ÇAKMUT, s. 606.

¹⁹ İÇEL ve Diğerleri, s. 188

²⁰ ÜZÜLMEZ, “Tekerrür” (Tez), s. 20; GÖKCEN, , s. 132.

²¹ ERDOĞAN, s. 21; TAŞKIN, s. 58.

yıl, geçtikten sonra işlenen suçlar dolayısıyla uygulanmaz” (TCK md. 58/1-2).

Ancak 5237 sayılı TCK'daki tekerrür düzenlemesi ile 765 sayılı TCK'daki tekerrür düzenlemesi arasında önemli farklar bulunmaktadır.

B) ŞARTLARI

Bir suçluya tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için mutlaka bulunması gereken şartlar, tekerrürün şartlarını oluşturmaktadır. Tekerrürün varlığından bahsedebilmek için “önceden işlenmiş bir suçtan dolayı kesinleşmiş bir ceza mahkûmiyetinin bulunması, ilk suçun cezasının kesinleşmesinden sonra yeni bir suçun işlenmesi ve ikinci suçun, ilk suçun cezasının kesinleşmesinden itibaren belirli bir sürede işlenmesi gerekmektedir.

Kesinleşmiş Bir Ceza Mahkûmiyetinin Bulunması; Tekerrürden söz edebilmek için gereken ilk şart, kişinin daha önce bir suç işlemiş olması, bu suç nedeniyle cezaya hükmedilmiş olması ve bu cezanın kesinleşmiş olması gerekir²².

Yeni Bir Suçun İşlenmiş Olması; Tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için kişinin, bir suçtan dolayı kesinleşmiş bir ceza mahkûmiyetine uğradıktan sonra, yeni bir suç daha işlemiş olması gerekir. Tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için 5237 sayılı TCK, varsayılan tekerrür sistemini kabul ettiğinden sonraki suçun, önceki suçun cezası kesinleştikten sonra işlenmiş olması yeterlidir. Bu nedenle, kesinleşen ceza mahkûmiyeti, şartlı salıverilme süresinde, cezanın infazı sırasında veya failin firarda olduğu sürede işlediği suçlara tekerrür oluşturacaktır²³.

İkinci Suçun Belirli Bir Sürede İşlenmiş Olması; Tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için gerekli olan son şart, sonraki suçun, önceki suç için verilen ceza mahkûmiyeti kesinleştikten sonra belirli bir sürede işlenmiş olmasıdır. Bu durum 5237 sayılı TCK'da şöyle düzenlenmiştir;

“Tekerrür hükümleri, önceden işlenen suçtan dolayı;

²² BAYRAKLI, “Vergi Ceza ...”, s. 160.

²³ ÜZÜLMEZ, “5237 sayılı TCK...”, s. 216; Hakan HAKERİ, “Ceza Hukuku Genel Hükümler”, Gözden Geçirilmiş B. 6, Seçkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 474.

a) Beş yıldan fazla süreyle hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren beş yıl,

b) Beş yıl veya daha az süreli hapis ya da adli para cezasına mahkûmiyet hâlinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren üç yıl, geçtikten sonra işlenen suçlar dolayısıyla uygulanmaz” (TCK md. 58/2).

C) SONUÇLARI

Bir suç politikası aracı olan tekerrür, ilk defa suç işleyenlere göre daha tehlikeli durum arz eden tekerrüre düşen kişilere, farklı bir ceza politikası veya infaz rejimi uygulanmasını gerektirir. Tekerrür durumunda, tekerrüre düşen kişiler hakkında nasıl bir ceza politikası ve infaz rejimi uygulanacağı, ilgili ülke kanununun benimsediği tekerrür teorisine göre değişmektedir. Buna göre tekerrür durumundan tekerrüre düşen kişilerin, cezası artırılabilir, cezanın türü değiştirilebilir, asli cezanın yanında fer’i cezalar öngörülebilir, cezanın infaz rejimi değiştirilebilir veya hem ceza hem de infaz rejimi değiştirilebilir.

Sadece genel tekerrür sistemini benimsemiş olan 5237 sayılı TCK ise, tekerrür dolayısıyla sonraki suçun cezasını ağırlaştırmak yerine;

- Sonraki suç için hapis cezası ile adli para cezası seçimlik olarak öngörülmüş ise, hapis cezasının uygulanmasını,
- Sonraki suç için öngörülen cezanın tekerrüre düşen kişilere özgü infaz rejimine göre çektirilmesini,
- İnfazdan sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasını (TCK md. 58),
- Koşullu salıverilmenin geciktirilmesini (CGİHK md. 108) benimsemiştir.

Bu asli tedbirlerin yanında, tekerrür durumunda, tekerrüre düşen kişilerin cezalarının ertelenmemesi ve tekerrüre düşen kişiler hakkında takdiri hafifletici nedenlerin uygulanamaması gibi fer’i sonuçlar da bağlamıştır.

V- VERGİ CEZA HUKUKUNDA TEKERRÜR

A) VERGİ CEZA HUKUKU İLE TÜRK CEZA KANUNU VE KABAHAHLER KANUNU İLİŞKİSİ

Türk ceza hukukunda, suç ve yaptırımlara ilişkin genel esaslar TCK'da, kabahatler ve kabahatler için öngörülen cezalara ilişkin genel esaslar ise Kabahatler Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bu genel kanunların yanında, bazı fiilleri suç veya kabahat olarak düzenleyen ve bunlar için yaptırımlar düzenleyen bazı özel ceza kanunları ve ceza hükmü içeren kanunlar²⁴ da bulunmaktadır. Özel ceza kanunlarından birisi de VUK'tur. VUK, vergi ilişkisinden doğan ve vergi suçu ve vergisel kabahat oluşturan fiillerle bunlar için öngörülen cezaların düzenlendiği bir kanundur. Bu haliyle VUK, ceza hükümleri açısından TCK'ya ve KK'ya göre özel²⁵, diğer vergi kanunlarına²⁶ göre ise, genel ceza kanunu konumundadır.

Yasa koyucu 22.02.2008 tarihinde VUK'daki vergi suç ve kabahatlerini düzenleyen kısmında TCK ve KK'ya uyum bağlamında değişiklikler yapmıştır. Bu değişiklikler sonucunda VUK, ceza hükümleri açısından TCK ve KK'ya uyumlu hale getirilmiştir. Bu tarih itibarıyla vergi suç ve kabahatleri açısından öncelikle VUK hükümleri uygulanacak olup; VUK'da hüküm bulunmaması durumunda ise, vergi suçları için TCK, vergi kabahatleri için KK hükümleri uygulanacaktır.

VUK'da vergi suçlarına özgü tekerrüre ilişkin her hangi bir hüküm bulunmadığından bu konuda TCK'daki tekerrüre ilişkin hükümler aynen uygulanacaktır. Vergisel kabahatler için ise, VUK'da tekerrür düzenlenmesi bulunduğundan öncelikle VUK hükümleri uygulanacaktır.

B) VERGİSEL KABAHAHLERDE TEKERRÜR

1. Konunun Düzenlenişi

Vergisel kabahat olan vergi ziyayı kabahati ve usulsüzlük kabahatlerine uygulanacak olan ve cezayı artırıcı neden olarak kabul edilen

²⁴ VUK, TMK, Kaç.Müc.K, KTK gibi.

²⁵ BAYRAKLI, "vergi Ceza ...", s. 27-28.

²⁶ Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, Emlak Vergisi Kanunu gibi.

tekerrür, VUK'un 339'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre;

“Vergi ziyanına sebebiyet vermekten veya usulsüzlükten dolayı ceza kesilen ve cezası kesinleşenlere, cezanın kesinleştiği tarihi takip eden yılın başından başlamak üzere vergi ziyanında beş, usulsüzlükte iki yıl içinde tekrar ceza kesilmesi durumunda, vergi ziyayı cezası yüzde elli, usulsüzlük cezası yüzde yirmibeş oranında artırılmak suretiyle uygulanır” (md. 339).

Bu hüküm doğrultusunda kabahatlerde tekerrürü tanımlarsak; tekerrür, hakkında vergisel kabahatlerden dolayı ceza kesilen ve bu ceza kesinleştikten sonra ve her halükarda cezanın kesinleştiği yılı izleyen takvim yılının başından başlamak üzere vergi ziyanında beş ve usulsüzlüklerde iki yıl içinde tekrar vergisel kabahat nedeniyle ceza kesilen kişinin kişisel durumudur²⁷. İşte bu kişisel durum, sonra kesilen cezanın artırılması sebebi olarak kabul edilmiştir.

2. Şartları

Kanun hükmü ve yaptığımız tekerrür tanımı birlikte incelendiğinde, vergisel kabahatler arasında tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için, ‘kişiye işlediği vergisel kabahat nedeniyle kesilen cezanın kesinleşmiş olması’, ‘kişiye, önceki ceza kesinleştikten sonra vergisel kabahat işlediği iddiasıyla yeni bir ceza daha kesilmiş olması’ ve ‘sonraki cezanın, önceki ceza kesinleştikten sonra belirli bir süre içinde kesilmiş olması’ şartlarının aynı anda gerçekleşmesi gerektiği görülecektir.

Vergisel Kabahat Nedeniyle Kesilen Cezasının Kesinleşmiş Olması; VUK’ da düzenlenmiş olan tekerrür hükmü, sadece vergisel kabahatler için uygulanabileceğinden öncelikle vergi yükümlüsünün veya sorumlusunun vergisel kabahat teşkil eden bir fiil işlemiş olması gerekir. Vergisel kabahatler, VUK’da düzenlenmiş olan, vergi ziyayı kabahati ve usulsüzlük kabahatinden oluşmaktadır. Doktrinde tartışmalı olmakla birlikte bizimde iştirak ettiğimiz görüşe göre, usulsüzlük kabahati kavramı, hem özel usulsüzlük hem de genel usulsüzlük

²⁷ BAYRAKLI, “*Vergi Ceza ...*”, s. 166.

kabahatlerini kapsamaktadır²⁸. Bu nedenle, VUK'da düzenlenen tüm vergisel kabahatlere tekerrür hükümleri uygulanabilecektir²⁹.

Yeni Bir Ceza Daha Kesilmiş Olması; Vergisel kabahatler için tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için kişiye, işlediği vergisel kabahat nedeniyle kesilen cezanın kesinleşmesinden sonra yeni bir vergisel kabahat cezası daha kesilmesi gerekir. Yasa koyucu, vergisel kabahatler arasında tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için, önceki kabahat dolayısıyla kesilen vergi cezasının kesinleşmesinden sonra işlenmiş bir vergisel kabahatin varlığını aramamış, bunun yerine ne zaman işlenmiş olursa olsun önceki ceza kesinleştikten sonra başka bir vergisel kabahat nedeniyle ceza kesilmiş olmasını yeterli kabul etmiştir.

Sonraki Cezanın Belirli Bir Süre İçinde Kesilmiş Olması; Vergisel kabahatler arasında tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için gereken son şart, bir vergisel kabahat nedeniyle kesilen cezanın kesinleşmesinden sonraki belirli bir süre dolmadan tekrar bir vergisel kabahat nedeniyle ceza kesilmesi gerektiğidir.

VUK'da fiilin ağırlığı ve kesinlen cezanın ağırlığı göz önünde bulundurularak, vergi ziyasında beş ve usulsüzlük kabahatlerinde 2 yıl olmak üzere iki farklı tekerrür süresi düzenlenmiştir (md. 339). Tekerrür için öngörülen bu süreler, vergisel kabahat için kesilen cezanın kesinleştiği yılı izleyen takvim yılından itibaren işlemeye başlayacak ve öngörülen beş ve iki yıllık sürenin sonunda sona erecektir. Bizim de iştirak ettiğimiz bir kısım yazarlara³⁰ göre, kesinleşen ceza, cezanın

²⁸ Turgut CANDAN, “*Vergi Suç ve Cezaları*”, Güncelleştirilmiş B. 2, Süryay Sürekli Yayınlar, İstanbul, 2004, s. 23; Nihat EDİZDOĞAN, Metin TAŞ, Ali ÇELİKKAYA, “*Vergi Ceza ve Yargılama Hukuku*”, Ekin Kitapevi, B. 1, Bursa, 2007, s. 13-14.

²⁹ Hasan Hüseyin BAYRAKLI, “*Vergi Suç ve Kabahatleri*”, Celepler Matbaacılık, Afyonkarahisar, 2008, s. 157.

³⁰ BAYRAKLI, “*Vergi Ceza ...*”, s. 167; M. Kamil MUTLUER, “*Vergi Ceza Hukuku*”, Eskişehir İTİA Yayınları, Eskişehir, 1979, s. 95; Doğan ŞENYÜZ, “*Vergi Ceza Hukuku*”, Genişletilmiş B. 2, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2003, s. 127; Asım ÖZCAN, “*Türk Vergi Hukukunda Suç ve Cezalar*”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1993, s. 121; Süleyman Hayri BALCI, “*Vergi Suç ve Cezalarında Tekerrür*”, Vergi Dünyası, S. 235, Mart 2001, s. 137; Nihat EDİZDOĞAN, “*Türkiye’de Vergi Suç ve Cezaları*”, Uludağ

kesinleştiği tarihten izleyen yıla kadar geçen sürede de kesilen yeni cezalar için tekerrüre esas oluşturacaktır.

3. Sonuçları

VUK'da tekerrüre bağlanmış olan sonuç, tekerrür oluşturan ikinci kabahatin cezasının artırılmasıdır (md. 339). Bu durum kanunda şöyle düzenlenmiştir; "... *Tekrar ceza kesilmesi durumunda, vergi ziyayı cezası yüzde elli, usulsüzlük cezası yüzde yirmibeş oranında artırılmak suretiyle uygulanır*" (VUK md. 339). Kanun koyucu tekerrür durumunda, vergi ziyayı ve usulsüzlük kabahatleri için ağırlıklarına göre farklı artırım oranları öngörmüştür. Ancak, tekerrürün tüm şartlarıyla gerçekleşmesi durumunda cezanın artırılması vergi idaresinin takdirine bırakılmamış, artırım zorunlu tutulmuştur.

VI- SUÇTA VE VERGİSEL KABAHAHLERDE TEKER- RÜR KONUSUNDA AMPİRİK ÇALIŞMALAR (AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ)

Suç ve kabahatlerde tekerrür konusunda, biri suçta tekerrür konusunda Afyon E Tipi Kapalı Cezaevinde hükümlü bulunan mahkûmlarla, diğeri vergisel suç ve kabahatlere ilişkin olmak üzere Afyonkarahisar ili kapsamındaki vergi mükellefleri ve sorumluları ile yapılan iki farklı anket araştırması yapılmıştır.

A) SUÇTA TEKERRÜR KONUSUNDA YAPILAN AMPİRİK ÇALIŞMA VE SONUÇLARI

Tekerrüre düşülmesinin nedenlerini ve tekerrüre düşen suçluların kişisel özelliklerini belirlemek amacıyla, Afyon E Tipi Kapalı Cezaevinde hükümlü bulunan ve tekerrüre düşmüş olan 102 hükümlü üzerinde anket çalışması yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bilgilerden tekerrüre düşülmesinde ve çok sayıda suç işlenmesinde, yaş küçüklüğü, eğitim düzeyinin düşüklüğü, işsizlik ve ekonomik sorunlar, aile ve arkadaş ortamı ve alkol kullanımı gibi nedenlerin önemli rol oynadığı tespit edilmiştir. Tespit edilen bu nedenlerin göz önünde bu-

Üniversitesi Yayınları, Bursa, 1982, s. 32-33; A. Ercan ALPTEKİN, "*Vergi Suç ve Cezalarında Birleşme ve Tekerrür*", Maliye Postası, S. 74, 2003, s. 78-79; Suat TAŞ, Şerafettin KARAKIŞ, "*Vergi Suç ve Cezalarında Tekerrür (II)*", Mükellefin Dergisi, S. 91, Temmuz 2000, s. 123.

lundurulması, tekerrürle ve suçla mücadelede önemli katkılar sağlayacaktır.

Yaş ve Tekerrür; Araştırmada elde edilen verilerden yaş küçüklüğünün tekerrüre düşülmesinde ve çok sayıda suç işlenmesinde önemli etkisi olduğu belirlenmiştir. Elde edilen verilerden, tekerrüre düşen suçluların % 71.6'sının ilk suçlarını henüz 18 yaşını doldurmadan işledikleri tespit edilmiştir. Yine üç ve daha fazla sayıda suç işleyenlerin çok büyük bir kısmının ilk suçlarını henüz 18 yaşının doldurmadan işlemiş oldukları saptanmıştır. Bu durum, küçük yaşta suç işlemeye başlayan kişilerin ileriki hayatlarında da suç işlemeye devam ettiklerini ve çok sayıda suç işlediklerini göstermektedir. Yaş küçüklüğü ve tekerrüre düşme arasında ilişki olması nedeniyle suç ve tekerrürle mücadelede çocukların eğitiminden ve terbiye edilmesinden sorumlu olan veliler ile eğitim mensuplarına büyük görev düşmektedir.

Eğitim seviyesi ve Tekerrür; Araştırmada elde edilen önemli bilgilerden biri de, eğitim seviyesi ile tekerrüre düşme ve çok sayıda suç işleme arasındaki ilişkidir. Elde edilen verilerden, tekerrüre düşen suçluların % 82.4'ünün eğitim düzeyi düşük olan (hiç okula gitmeyen-ilkokul mezunu-ortaokul mezunu) kişiler olduğu tespit edilmiştir. Yine dört ve daha fazla sayıda suç işleyenlerin büyük bir çoğunluğunun eğitim düzeyi düşük olan kişiler olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, eğitim düzeyi düştükçe tekerrüre düşme sayısı ve suç işleme sayısı artarken; eğitim düzeyi yükseldikçe tekerrüre düşme sayısı ve suç işleme sayısı düşmektedir.

Arkadaş Ortamı ve Tekerrür; Araştırmada ulaşılan önemli bir sonuç da, arkadaş çevresinin küçük yaşlarda suç işlenmesi ve tekerrüre düşme üzerindeki etkisine ilişkin bilgidir. Araştırmaya katılan mahkûmların verdiği cevaplardan, tekerrüre düşen mahkûmların % 78.4'ünün suç işlemeden önce, suç işlemiş kişilerle arkadaşlık yaptığı tespit edilmiştir. Yine tekerrüre düşen kişilerin % 6.9'u suç işlemelelerinin arkadaş ortamından kaynaklandığını ifade etmiştir. Ayrıca, dört ve daha fazla sayıda suç işleyen kişilerin büyük çoğunluğu, suç işlemiş kişilerle arkadaşlık yapan kişilerden oluşmaktadır. Bu bilgiler, suç işleyen kişilerle arkadaşlık yapmanın küçük yaşta suç işlemeye başlanmasında, çok sayıda suç işlenmesinde ve tekerrüre düşülmesinde önemli etkileri olduğunu göstermektedir.

Alkol ve Uyuşturucu madde kullanımı ve Tekerrür; Araştırmada, çok sayıda suç işlenmesi ve tekerrür düşülmesi üzerinde etkili olan sebeplerden birinin de alkol ve uyuşturucu madde kullanımı olduğu tespit edilmiştir. Tekerrüre düşen mahkûmların % 60.8'i suç işlemeyen önceki hayatında alkol kullandığını ve % 44.1'i de suç işlemeyen önceki hayatında uyuşturucu madde kullandığını beyan etmiştir. Ayrıca, alkol kullandığını beyan eden mahkûmların büyük bir çoğunluğunun üç ve daha fazla sayıda suç işlediği tespit edilmiştir. Bu bilgiler, alkol ve uyuşturucu madde kullanmanın tekerrüre düşme ve çok sayıda suç işlemenin güçlü bir belirtisi olduğunu göstermektedir.

İşsizlik ve Ekonomik Sebepler ve Tekerrür; Çok sayıda suç işlenmesi ve tekerrüre düşülmesi üzerinde işsizlik ve ekonomik yetersizliğin de etkili olduğu araştırmada tespit edilen önemli bulgulardan biridir. Mahkûmların % 42.2'si işsizlik ve ekonomik sebeplerle suç işlediğini; % 20.6'sı ise, tahliye olduktan sonra işsiz kalmaktan korktuğunu beyan etmiştir.

Cezaların Niteliği ve Cezaevleri Şartları ile Tekerrür; Bu araştırmanın irdelediği önemli konulardan biri de cezaların ve cezaevlerinin suçluluk ve tekerrür üzerindeki etkisidir. Araştırmaya katılan mahkûmların % 84.3'ü işlediği suçlardan dolayı pişman olduğunu; % 66.7'si de işlediği suçtan dolayı kendisine verilen cezanın ve cezaevi şartlarının kendisini ıslah ettiğini ve bir daha suç işlemesini engelleyeceğini beyan etmiştir. Bu beyanlara rağmen bu mahkûmların büyük bir kısmının üç ve daha fazla sayıda suç işledikleri göz önüne alındığında, cezaların ve cezaevlerinin ıslah edici olduğunu söylemek oldukça güçtür. Zaten cezanın ve cezaevlerinin tek başına suçluları tamamen ıslah etmesi, hele de tekerrüre düşen suçluları ıslah etmesi mümkün değildir. Çünkü, suç işlenmesinin ve tekerrüre düşülmesinin kişisel, sosyal ve ekonomik bir çok sebebi bulunmaktadır. Ancak, Türkiye'de cezaevlerinin büyük çoğunluğunda fiili olarak hala koğuş sisteminin uygulanması ve 10- 20 kişinin bir arada kalması suçlulukla etkin mücadele edilmesinde başarının sağlanamamasının önemli nedenlerindedir. Ayrıca, cezaevlerinde kalan mahkûmlara, eğitim verilmesine ve meslek edindirilmesine yönelik çalışmalara katılımın zorunlu olmaması ve bu tür çalışmalara katılımın oldukça düşük ol-

ması da suçluların eğitilememesine ve suçla mücadelede başarısızlığa sebep olmaktadır.

B) VERGİSEL SUÇ VE KABAHAHLERDE TEKERRÜR KONUSUNDA YAPILAN AMPİRİK ÇALIŞMA VE SONUÇLARI

Vergisel kabahatlerde tekerrüre ilişkin Afyonkarahisar ili kapsamında 639 vergi mükellefi ve vergi sorumlusu ile yapılan anket araştırmasında³¹, araştırmaya katılanların % 23.5'ine vergi cezası kesildiği ve bu mükelleflerin % 67.1'inin vergisel kabahat işlemek suretiyle tekerrüre düştüğü tespit edilmiştir. Bu da, vergi denetimine tabi tutulan ve vergi cezası kesilenlerin büyük bir çoğunluğunun tekerrüre düştüğünü göstermektedir. Yıllardır vergi mükellefi olan katılımcıların, sadece % 45'inin denetime tabi tutulduğu ve denetime tabi tutulanların da yaklaşık yarısına ceza kesildiği gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, vergi denetiminin gereği gibi yapılması durumunda daha çok sayıda ceza kesilmiş olacağı ve buna bağlı olarak daha çok kişinin vergisel kabahat işlemekten tekerrüre düşmüş olduğu ortaya çıkacaktır.

Türkiye'de vergi yükünün yüksek olması ve alınan vergi türlerinin çok fazla olması, vergi idaresince denetimlerin gerekli sıklıkta yapılmaması ve uzlaşma ve cezalarda indirim gibi yollarla, ender de olsa kesilen vergi cezalarının büyük bir kısmının silinmesi, vergisel kabahatlerin daha kolay işlenmesine ve işlenen vergisel kabahatlerin tespit edilememesine sebep olmaktadır.

VII- SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Suç işleyerek toplumun huzur ve barışını bozan, toplumda ve bireylerde güvensizlik ve endişe oluşmasına sebep olan ve devletin

³¹ Araştırmanın evreni, 18 Ocak 2008 tarihinde Afyonkarahisar il merkezi ve ilçelerinde ikamet eden vergi mükellefleri ve vergi sorumlularıdır. Araştırmanın örnek kütlesi ise, Afyonkarahisar'da bulunan 639 esnaf ve ticari işletme sahibidir. Bunların, 48'i et ve etürünleri firması, 80'i pastahane ve şekerleme firması, 29'u kargo firması, 63'ü gıda maddesi satışı yapan firma, 70'i mermer üreten firma, 165'i organize sanayi bölgesinde bulunan firma, 60'i eczacı, 25'i diş hekimi, 68'i serbest avukat ve 50'si de serbest muhasebecidir.

koymuş olduğu kanunları ihlal ederek devlet iktidarına karşı gelen kişilerin, bu fiillerinden dolayı cezalandırılarak hem ıstırap çektirilmesi hem de topluma örneklik teşkil etmesi, bir daha suç işlememeleri için ıslah edilmeleri ve toplumun korunması için bu kişilerin toplum dışına çıkarılması suç politikasının temel amacıdır. Ancak, suç işleyen kişilerin işledikleri suç sayılarının, kişilik ve psikolojik yapılarının, suç işleme nedenlerinin birbirinden farklı olması, bu kişiler için farklı suç politikası araçlarının kullanılmasını zorunlu kılmaktadır.

Türk Ceza Hukuku'nda ve Vergi Ceza Hukuku'nda da tekerrüre düşen inatçı suçlularla mücadele etmek için suç politikası aracı olarak, tekerrür kurumu kabul edilmiştir.

Tekrar suç işleyen kişilerin ıslah edilmesine ve topluma yeniden kazandırılmasına özel önem veren ve genel, varsayılan, süreli, milli ve zorunlu tekerrür sistemini kabul eden Türk Ceza Kanunu; tekerrürü, cezanın ağırlaştırılması sebebi olarak kabul etmemiş, cezalardan ağır olanın, özel infaz rejiminin ve infaz sonrası denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması sebebi olarak kabul etmiştir.

TCK'nın benimsediği tekerrür sisteminin, yürürlükten kaldırılan TCK'nın benimsemiş olduğu tekerrür sisteminden daha çağdaş, uygulanmasının daha kolay, şartlarının tereddüde yer bırakmayacak şekilde net ve mahkûmları cezalandırmaktan çok ıslah etmeyi ve topluma kazandırmayı ön planda tutmuş olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Ancak, koşullu salıverilme süresinde uygulanan denetimli serbestlik tedbirine uyulmaması durumunda, koşullu salıverilme kararının geri alınarak yaptırıma bağlanmış olmasına rağmen, tekerrüre düşmüş kişilere cezanın tamamen infazından sonra uygulanacak denetimli serbestlik tedbirine uyulmaması durumunda, nasıl bir yaptırım uygulanacağını düzenlenmemiş olması, TCK'nın tekerrür düzenlemesine getirilebilecek en önemli eleştiridir. Bu eksikliğin de giderilmesi durumunda, TCK'nın getirmiş olduğu tekerrür düzenlemesinin Türkiye şartları bakımından oldukça yerinde ve iyi bir düzenleme olduğunu söyleyebiliriz.

Vergi suçları için TCK'nın tekerrür hükümlerinin uygulanmasını benimsemiş olan Vergi Ceza Hukuku, vergisel kabahatler için TCK'dan farklı bir tekerrür düzenlemesini benimsemiştir. Vergilerin, devletin ve kamu hizmetlerinin aksamadan yürütülebilmesi için büyük

önem taşıması karşısında yasa koyucu, TCK'dan farklı olarak vergisel kabahatler için de tekerrür kurumunu kabul etmiştir.

Vergisel kabahatler için genel, süreli, varsayılan ve zorunlu tekerrür sistemini kabul eden VUK, TCK'dan farklı olarak tekerrür, sonraki kabahatin cezasını ağırlaştırıcı sebep olarak kabul etmiştir. Buna göre, vergisel kabahatlerde tekerrüre düşülmesi durumunda, sonraki kabahatin cezası kanunda belirtilen oranlarda artırılmaktadır. Ancak, VUK'da düzenlenmiş olan tekerrür kurumu, şartları ve uygulama kapsamı açısından önemli belirsizlikler taşımaktadır. Bu belirsizliklerin başlıcaları;

- Tekerrür hükmünün düzenlendiği VUK'un 339'uncu maddesindeki 'usulsüzlük' kavramının, bütün usulsüzlükleri kapsayıp kapsamadığı,
- Tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için, önceki vergisel kabahatin cezası kesinleştikten sonra yeni bir vergisel kabahatin mi işlenmesi gerektiği yoksa, önceki cezanın kesinleşmesinden önce işlenmiş olsa dahi bir vergisel kabahat dolayısıyla yeni bir cezanın kesilmesinin yeterli olduğu,
- Önceki vergisel kabahatin cezasının kesinleştiği tarihten, izleyen takvim yılına kadar geçecek sürede yeni bir vergisel kabahat cezasının kesilmesi durumunda tekerrür hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı, gibi.

Bu belirsizlikler, gerek doktrinde gerekse de uygulamada farklı düşüncelere ve uygulamalara sebep olmaktadır. Bu nedenle yasa koyucunun, bu belirsizlikleri ortadan kaldıracak şekilde VUK'daki tekerrür hükmünü yeniden düzenlemesi gerektiğini düşünüyoruz.

Sonuç olarak, cezaevinden tahliye olan kişilerin büyük bir çoğunluğu tahliye sonrası kısa bir süre içinde tekrar suç işlemekte ve cezaevine dönmektedir. Bu da, suçlar için öngörülen cezaların ve cezaların infaz şeklinin suçluları ıslah etmediğini göstermektedir. Ayrıca, suç işlenmesi ve tekerrüre düşülmesinde kişisel, sosyal, ekonomik ve yasal birçok sebebin rol oynadığı tespit edilmiştir. Bu tespitler, tezdeki iddialarımızı desteklemektedir. Suç ve tekerrürle etkin mücadele edilebilmesi için mutlaka bu sebeplerin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AKBULUT Mehmet**, “*Suçta Tekerrür*”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.
- AKIN Engin**, “*Yeni Ceza Sistemine Göre Suçta Tekerrür*”, Yaklaşım Dergisi, S. 159, Mart 2006.
- ALPTEKİN A. Ercan**, “*Vergi Suç ve Cezalarında Birleşme ve Tekerrür*”, Maliye Postası, S. 74, 2003.
- ARDALI Çetin**, “*Müeccel Cezalardan İçtima ve Tekerrür*”, Adliye Dergisi, S. 6, 1944.
- ARTUK Mehmet Emin - GÖKCEN Ahmet - YENİDÜNYA Ahmet Caner**, “*Ceza Hukuku Genel Hükümler*”, Gözden Geçirilmiş B. 3, Turhan Kitapevi, Ankara, 2007.
- AY Hakan - ÇAKICI Ömer**, “*Tekerrür*”, Maliye Postası, S. 23-8, 2002.
- BALCI Süleyman Hayri**, “*Vergi Suç ve Cezalarında Tekerrür*”, Vergi Dünyası, S. 235, Mart 2001.
- BAYRAKLI Hasan Hüseyin**, “*Vergi Suç ve Kabahatleri*”, Celepler Matbaacılık, Afyonkarahisar, 2008.
- BAYRAKLI Hasan Hüseyin**, “*Vergi Ceza Hukuku*”, Yeniden Yazılmış B. 3, Külcüoğlu Kültür Merkezi Yayınları, Afyonkarahisar, 2006.
- CANDAN Turgut**, “*Vergi Suç ve Cezaları*”, Güncelleştirilmiş B. 2, Süryay Sürekli Yayınlar, İstanbul, 2004.
- CENTEL Nur - ZAFER Hamide - ÇAKMUT Özlem**, “*Türk Ceza Hukukuna Giriş*”, B. 4, Beta Yayınları, İstanbul, Ekim 2006.
- DÖNMEZER Sulhi - ERMAN Sahir**, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Hükümler*, C. III, B. 12, Beta Yayınları, Ekim 1997.
- EDİZDOĞAN Nihat -TAŞ Metin - ÇELİKKAYA Ali**, “*Vergi Ceza ve Yargılama Hukuku*”, Ekin Kitapevi, B. 1, Bursa, 2007.
- EDİZDOĞAN Nihat**, “*Türkiye’de Vergi Suç ve Cezaları*”, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa, 1982.
- EREM Faruk**, “*Tekerrür Hakkındaki Kanun Hükümlerinin Tetkiki*”, Ankara ÜHFM, C. 11

- GÖKCEN Ahmet**, “*Türk Ceza Hukuku’nda Tekerrür*”, Kamu Hukuku Arşivi Dergisi, Eylül, 2003.
- GÖKKOYUN Uğur**, “*Teori ve Uygulamada Tekerrür*”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1996.
- GÜNAY Erhan**, “*Cezada Tekerrür Uygulaması*” (Pratik); *TCK ve Diğer Kanunlardaki Tekerrür Hükümleri*, Adil Yayınevi, Ankara, 1996.
- HAFIZOĞLU Zeki**, “*Cezanın Tayin Edilmesi*”, Ceza Hukuku El Kitabı, İstanbul, 1989.
- HAKERİ Hakan**, “*Ceza Hukuku Genel Hükümler*”, Gözden Geçirilmiş B. 6, Seçkin Yayınları, Ankara, 2007.
- İÇEL Kayahan ve Diğerleri**, “*Yaptırım Teorisi*”, Gözden Geçirilmiş B. 2, Beta Yayınları, İstanbul, Eylül 2002.
- KARAKOÇ Yusuf**, “*Genel Vergi Hukuku*”, B. 4, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007.
- KARAOĞLU Hasan**, “*Teşebbüs, İştirak, İctima ve Tekerrür*”, Bingöl Matbaası, Elazığ, 1952.
- KOCASAKAL Ümit**, “*Ceza Hukukunda “İtiyad”*”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1994.
- MUTLUER M. Kamil**, “*Vergi Ceza Hukuku*”, Eskişehir İTİA Yayınları, Eskişehir, 1979.
- ÖZCAN Asım**, “*Türk Vergi Hukukunda Suç ve Cezalar*”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1993.
- PARLAR Ali- HATİPOĞLU Muzaffer**, “*5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun Yorumu*”, C.I, Ankara, 2007.
- PISAPIA Gain Domeniko**, “*İtalyan Ceza Hukuku Müesseseleri*” (Çev. Atıf Aygüç), Padova 1965, Adalet Bakanlığı Yayınları, Seri no: 10, Ankara, 1971.
- ŞENYÜZ Doğan**, “*Vergi Ceza Hukuku*”, Genişletilmiş B. 2, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2003.
- TAŞ Suat - KARAKIŞ Şerafettin**, “*Vergi Suç ve Cezalarında Tekerrür (II)*”, Mükellefin Dergisi, S. 91, Temmuz 2000.

- TAŞKIN Ozan Ercan**, “*Tekerrür*”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002.
- ÜZÜLMEZ İlhan**, “5237 sayılı Yeni TCK’da Suçta Tekerrür ve Özel Tehlikeli Suçlular”, *Hukuki Perspektifler Dergisi (HPD)*, S. 4, Ağustos 2005.
- ÜZÜLMEZ İlhan**; “*Türk Hukukunda Tekerrür*”, (Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1997.
- WILLBACK Harry**, “*What Constitutes Recidivism*”, *Journal of Criminal Law and Criminology*, Vol. 33, No. 1, May – Jun 1942.
- YILMAZ Ejder**, “*Hukuk Sözlüğü*”, Yetkin Hukuk Yayınları B. 7, Ankara 2002.